

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading : สมเด็จพระ	
Date : 24 ต.ค. 2543	Page : 5	Source : สยามรัฐ	No : 43344529
Keyword			

ฉลองครบ ๑๐๐ ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระ พระอุอวองประทับส่องใจคนทั้งชาติ



ในวันที่ 24 กันยายน ที่ผ่านมา เป็น "วันมหิดล" ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสวรรคตของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก หรือ "พระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบันของไทย" ได้ทรงอุทิศพระวรกายตลอดจนพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ช่วยเหลือประชาชนให้พ้นทุกข์จากโรคภัยพร้อมพัฒนาการแพทย์ไทยให้เจริญ

แต่สำหรับในวันนี้เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพครบ 100 ปีสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี เพื่อน้อมรำลึกถึงทั้งสองพระองค์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้เชิญศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.พูนพิศ อมาตยกุล แพทยศาสตรบัณฑิต รุ่น 67 มาปาฐกถาพิเศษเรื่อง "พระราชจริยาวัตรสมเด็จพระบรมราชชนก สมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี สมเด็จพระยาที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวอนามัยครอบครัว และเด็กพิการ" ณ ห้องพัฒนพากย์พิทยานาท ตึก 72 ปี ชั้น 1

"ก่อนอื่นต้องขอกล่าวไว้ว่า ผมเกิดมาไม่เห็น ได้เห็น ไม่ได้สัมผัสด้วยตัวเอง แต่ได้สั่งสมความรู้จากการอ่าน การฟังผู้ใหญ่พูด แล้วนำมาผสมผสานเข้ากัน เรื่องของทั้งสองพระองค์จึงยังกระจ่างอยู่ในสมองของผมและคำพูดที่จะพูดต่อไปนี้ อาจต้องใช้คำสามัญธรรมดาแทนที่จะใช้ราชาศัพท์อย่างถูกต้อง ขอได้โปรดให้อภัย ด้วยผมมีความประสงค์ที่จะพูดให้ฟังง่ายชัดเจน เข้าใจถ่องแท้ถึงจุด ทุกเรื่องมีแหล่งข้อมูลที่ได้มาหลายหลากที่มากที่สุดคือ หนังสือสองเล่มที่เป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้มีพระนิพนธ์ไว้คือ "แม่เล่าให้ฟัง" กับ "เจ้านายเล็กๆ ยุวกษัตริย์"

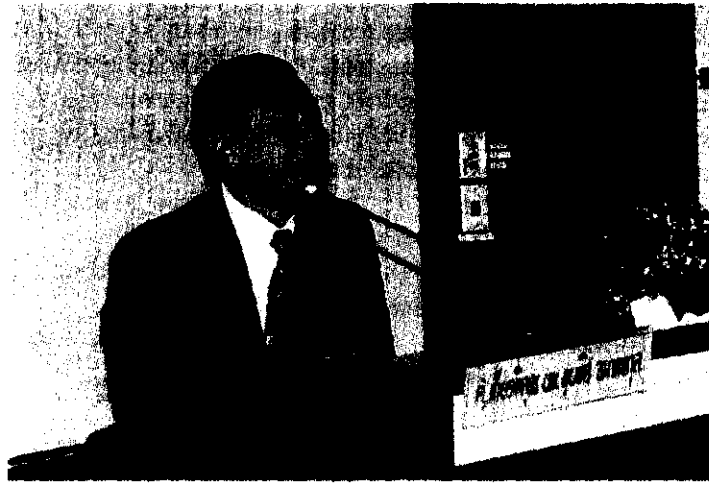
ในสมัยที่ทั้งสองพระองค์ยังทรงพระเยาว์นั้น ท่านอาจจะเคยเห็นมาก่อนแต่คงเห็นกันใกล้ๆ เพราะสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี นั้น ท่านมีญาติที่ได้นำตัวท่านเข้าไปถวายตัวเป็นข้าหลวงของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พี่สาวแท้ๆ ของสมเด็จพระบรมราชชนก ที่พระตำหนักสวนสีกอ ในวังสวนสุนันทา ตั้งแต่ท่านมีชันษาเพียง 7-8 ขวบ ได้เข้าเรียนหนังสือ จนต่อมาได้เข้าเรียนพยาบาลที่โรงพยาบาลศิริราชเมื่อชันษาได้ 13 ปี จบเป็นพยาบาลแล้ว ชันษาท่าน 16 ย่าง 17 เท่านั้นเองยังโปรดที่จะสนุกอย่างเด็กๆ จนถึงเคยเล่ากันว่า ครั้งหนึ่ง เสร็จคลอตามตามท่านให้ไปทำคลอด กว่าจะ

หาทำพบปรากฏว่าท่านเดินขึ้นไปเล่นอยู่บนต้นไม้

"สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ท่านได้รับพระราชทานทุนการศึกษา ให้ไปเรียนวิชาพยาบาลที่สหรัฐอเมริกา เสด็จออกจากกรุงเทพฯ ทางเรือเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2460 พระชันษาได้ 16 ปี 10 เดือน เดินทางไปพร้อมคนไทยทั้งกลุ่มใหญ่ รวมทั้งพระองค์ท่านด้วยรวม 19 คน มีสตรีเพียง 2

หนักก็มักจะมีคนคอย "จับผิด"

ที่หม่อมเอกขณะทีพุดนี้ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็มีหม่อมแม่นั้น ภาณุพันธุ์ (สกุลเดิมบุณนาค) หม่อมของสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ฯ ที่เราชาวพระนามท่านสั้นๆ ว่า "สมเด็จพระ วังบูรพาภิรมย์" น้องชายแท้ๆ ของรัชกาลที่ 5 ท่านหนึ่ง ต่อมาก็มีหม่อมคัทริน ชาวรัสเซียของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ



ศ.เกียรติคุณ นพ. พูนพิศ อมาตยกุล

คน คือพระองค์ท่าน และคุณอนุบล ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งจะไปเรียนวิชาพยาบาลด้วยกัน ใช้เวลาเดินทาง 44 วัน จึงถึงเมืองเบิร์คเลย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย อยู่พักเรียนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนแห่งหนึ่งเป็นเวลา 1 ปี จากนั้นจึงเสด็จทางรถไฟ 5 วัน ไปเรียนต่อที่เมืองบอสตัน สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงทรงพบกับสมเด็จพระบรมราชชนนีที่นั่น เมื่อปี 2461 ทรงหมั้นเมื่อ 2462 หลังจากที่ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แล้ว จึงเสด็จกลับเมืองไทย และทรงอภิเษกสมรสเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2463 พระชันษา 19 เศษๆ หย่อนไปเพียงเดือนเดียวก็จะครบปีที่ 20 เมื่ออภิเษกสมรสแล้ว ก็ทรงเป็น "หม่อมสังวาลย์ มหิดล" และเป็นสะใภ้หลวงอย่างถูกต้องตามกฎหมายแต่ยปราล

"ขอกกล่าวโดยสรุปว่า พระราชโอรสของพระมหากษัตริย์ ที่ดำรงพระอิสริยยศเป็นเจ้าฟ้าลูกหลวงอย่างสมเด็จพระบรมราชชนนีนั้น เวลาที่ท่านมีคู่ครองเราก็รู้สึกน้อยเต็มอกว่าในอดีตนั้นบรรดาพระราชวงศ์ที่เป็นชายนั้น มักจะมีสตรีที่มาช่วยชีวิตกับท่านมากกว่าหนึ่งเสมอ สตรีที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นสะใภ้อย่างเป็นทางการ ยอมรับจากองค์พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นยอดสุดในฐานะหัวหน้าแห่งพระราชวงศ์หรือครอบครัวของเจ้านั้น เขาเรียกกันสั้นๆ ว่า "สะใภ้หลวง" และส่วนมากสะใภ้หลวงก็มักจะเป็นเครือญาติหรือเป็นเจ้าของด้วยกัน การที่สะใภ้หลวงจะเป็นสามัญชนคนธรรมดาอย่างรายของสมเด็จพระบรมราชชนนีนั้นน้อยราย คนทั้งหลายก็มักจะมีตามอง และที่ร้าย

พระอนุชาแท้ๆ ร่วมพระชนกชนนีของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ซึ่งเป็นหม่อมมารดาขอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ถึงในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็มีหม่อมแล้ว ในสมเด็จพระเจ้าฟ้าอัฐยวงศ์เดชาวุฒิกกรมหลวงนครราชสีมา พระอนุชาแท้ๆ องค์รองลงมาจากทุกกรมหม่อมจักรพงษ์ฯ แล้วก็มาถึง "หม่อมสังวาลย์" หรือสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีคือที่เรา

ท่านพระนามสั้นๆ ว่า "สมเด็จพระยา" ที่เป็นหม่อมพระภรรยาเอกของสมเด็จพระเจ้าฟ้าที่ขึ้นที่ 1

"ทุกท่านที่กล่าวมาแล้วมีหม่อมคัทรินที่อยู่ในฐานะล่ามภาษากายที่ดีที่สุด เพราะเป็นทั้งชาวต่างประเทศ และเป็นหม่อมในพระราชโอรสองค์แรกของรัชกาลที่ 5 ที่ทรงประสูติออกนอกทางโบราณราชประเพณี คือไปแต่งงานกับสตรีสามัญชาวยุโรป โดยไม่ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเสียก่อน

"ดังนั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 หม่อมคัทรินจึงมิได้มีการยอมรับให้เป็นสะใภ้หลวงอย่างชัดเจน มารับเป็นทางการคือได้รับพระราชทานสายสะพายจุลจอมเกล้าในสมัยรัชกาลที่ 6 การที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงเป็นสะใภ้หลวงที่มาจากสามัญชนธรรมดา นั้น เป็นเรื่องที่คนรุ่นเราอาจจะคิดไม่เป็นหรือคิดไปไม่ถึงเลยทีเดียวว่า ในพระทัยท่านต้องประสบกับความกดดันจากสังคมาครอบพระองค์ไม่ใช่น้อย ยิ่งเมื่อต้องมาดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระราชชนนีของพระมหากษัตริย์ที่ยังทรงพระเยาว์มาก คนจะพูดจาหรือแสดงกิริยาต่อท่านอย่างไร เป็นเรื่องทีก่อให้เกิดแรงกดดันต่อพระทัยท่านทั้งสิ้น

"หลังจากทรงอภิเษกสมรสแล้ว เวลาส่วนมากทั้งสองพระองค์ก็ประทับอยู่ต่างประเทศเพราะสมเด็จพระบรมราชชนก ทรงตั้งพระทัยไปศึกษาวิชาสาธารณสุข แล้วจึงทรงเรียนต่อวิชาแพทยศาสตร์ ซึ่งต้องเรียนหนักมาก ทั้งๆ ที่พระสุขภาพของท่านก็ไม่สู้จะแข็งแรงนัก พระราชธิดา และพระราชโอรสทั้งสาม

พระองค์จึงประสูติในต่างประเทศทุกพระองค์

"เมื่อไปประทับ ณ กรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ และทรงหวังว่าจะได้ทรงเรียนแพทย์ที่นั่น ก็ปรากฏว่าอากาศหนาวจัดไม่ทรงสบาย ทั้งการเรียนแพทย์ที่อังกฤษ ต้องใช้เวลายาวนานเกินไปก็ไม่ได้โปรดระหว่างนั้นสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีก็ประสูติพระธิดาองค์แรกเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2466 ซึ่งก็คือสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ต่อมาอีก 2 ปี ก็ประสูติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ที่เมืองไฮเดลเบิร์กประเทศเยอรมนี เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2468 ทั้งสองพระองค์นี้ประสูติในสมัยรัชกาลที่ 6 และในที่สุดก็ประสูติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2470 ที่เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 7

"สมเด็จพระบรมราชชนกเสด็จกลับมาจากอเมริกาแล้วทรงทำหน้าที่เป็นแพทย์ประจำที่โรงพยาบาลศิริราชได้ไม่นานนัก ก็เสด็จขึ้นไปสมัครเป็นแพทย์ประจำบ้านที่โรงพยาบาลแมคคอมมิคส์จังหวัดเชียงใหม่ โดยเสด็จไปก่อนเพียงลำพังพระองค์เดียว ส่วนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีก็ประทับอยู่ที่วังสระปทุมกับพระธิดาและพระโอรสทั้งสองซึ่งมีพระชันษา 5 ขวบ 3 ขวบ และ 1 ขวบ ตามลำดับ ทรงเตรียมการที่จะขึ้นไปประทับเชียงใหม่เป็นการถาวรแล้ว จะทรงย้ายครอบครัวตามขึ้นไป แต่ยังหาตำแหน่งที่ประทับไม่ได้ก็เกิดการประจวบเหมาะก่อน เสด็จกลับมาประทับที่วังสระปทุมได้ไม่นานนักก็ถึงวอด ในขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ยังไม่ทรงเข้าพระทัยในเรื่องความตายที่เกิดขึ้นในครอบครัวของพระองค์ท่าน

"ตรงนี้ สรุปได้ว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงแต่งงานมาได้เพียง 9 ปี กับ 4 วัน ทูลกระหม่อมสมเด็จพระบรมราชชนก ก็ทรงจากไปด้วยพระชันษาเพียง 38 ในขณะที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระชันษาเพียง 29 และทรงเป็นพระมารดาของพระองค์เจ้าน้อยๆ ถึง 3 พระองค์ที่จะต้องทรงดูแล ทรงรักษาพระองค์อยู่ในตำแหน่งหน้าที่และทรงงานหนักด้วยความอดทนเพื่อช่วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและประเทศชาติ ต่อมาจนถึง 7 ทศวรรษ จึงสวรรคตไปเมื่อพระชันษา 95 พรรษา นับว่าพระชนมชีพของท่านมีคุณประโยชน์อย่างสุดท้ายจะประมาณได้

“ท่านผู้ฟังทั้งหลายอาจจะนึกเผินๆ ว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีนั้น ท่านคงจะทรงสุขภาพทั้งพระกายและพระทัยเพราะทรงมีทุกอย่างพร้อมสรรพ มีทั้งพระเกียรติยศ มีผู้คนคอยช่วยถวายเป็นความสุขกาย แดงยังทรงมีทรัพย์สินที่อุดมสมบูรณ์ ความจริงหาได้เป็นเช่นที่เราคิดไม่ ท่านไม่ได้อยากจะทำหน้าที่เป็น “แม่ของพระมหากษัตริย์ถึงสองพระองค์” แต่มีความจำเป็นบังคับท่าน

“ระยะแรกๆ ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงสละราชสมบัตินั้น ก็ทรงประทับกันอยู่ในประเทศไทยที่วังสระปทุมอย่างครอบครัวแม่ๆ ลูกๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านนั้นหมัดลั่น ท่านมีพระสุขภาพอนามัยไม่สู้จะแข็งแรงนักแต่ก็ทรงได้เข้าโรงเรียนเหมือนเด็กไทยทั่วไป ทรงเริ่มเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนนกแตร์เดอีและเสด็จไปโรงเรียนพร้อมด้วยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (พระพี่นาง) ทรงไปเรียนที่โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด

“ต่อมาเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 แล้วไม่นานนักทรงเห็นว่าถ้าไปประทับอย่างถาวรในต่างประเทศ น่าจะเป็นประโยชน์แก่ทั้งสามพระองค์ที่ยังทรงพระเยาว์

แรกก็ว่าจะเสด็จอเมริกา แต่เสด็จในกรมฯ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ซึ่งเป็นเสด็จลูกก็ทรงแนะนำว่า ควรจะเป็นสวีเดนหรือแลนด์ ได้ทรงช่วยเลือกสถานที่ประทับให้ ในที่สุดก็ทรงเลือกไปประทับที่สวีเดนหรือแลนด์ก่อนเสด็จไป สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ทรงเริ่มต้นเรียนภาษาฝรั่งเศสในกรุงเทพฯ ในเดือนเมษายน ปี 2476 ได้เสด็จโดยทางเรือไปขึ้นบกที่เมืองเจนัวประเทศอิตาลี เดินทางต่อไปด้วยรถไฟไปสวีเดนหรือแลนด์ ที่นั่นทุกพระองค์ทรงเข้าโรงเรียน เรียนร่วมเหมือนเด็กๆ ฝรั่งเศสทั้งหลาย

“แล้วการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ก็เกิดขึ้นในวันที่ 2 มีนาคม 2477 เมื่อพระองค์เจ้าอนันท์มหิตลต้องแปรสภาพเปลี่ยนพระชนมชีพจากพระองค์เจ้าชายชันษา 9 ขวบ กลายเป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งราชอาณาจักรสยาม พระฐานันดรศักดิ์ก็เปลี่ยนตามไปเป็นสมเด็จพระชนนีสังวาลย์ แล้วอีกไม่นานนักรัฐบาลเขาก็ขนานพระนามท่านว่า “สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์” ซึ่งท่านไม่โปรดนามนี้เลยจนบัดนี้

“ขอเล่าข้ามไปว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี นั้น ท่านเรียนวิชาโภชนศาสตร์ (Dietetic) มาแล้วตั้งแต่ยังประทับอยู่ที่อเมริกา การเลี้ยงดูพระราชโอรสธิดาจึงเป็นไปอย่างระมัดระวัง ทรงเสริมให้

ทั้งการกีฬา อนามัยจนมีพระพลานามัยแข็งแรงทุกพระองค์ ที่สำคัญทรงเห็นว่าในหลวงทั้งสองพระองค์จะต้องทรงเติบโตแข็งแรงทั้งหลาย รวมทั้งมีสิทธิ์ที่จะใช้ชีวิตอย่างเด็กด้วย การเป็นพระมหากษัตริย์ จะมาบับบังคับด้วยกฎเกณฑ์ต่างๆ นั้น เป็นเรื่องที่จะไม่ทรงยินยอมและต้องฝืนพระทัยปฏิบัติตาม ถ้าท่านผู้ฟังอยากติดตามรายละเอียดในเรื่องที่ทางรัฐบาลเสนอแนะข้อต่างๆ และจะต้องจัดการนั้นจัดการนั้นถวายสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงใช้พระวิจาร์ญาณโต้ตอบและแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ได้โดยละมุนละม่อมที่สุด ทรงวางพระองค์อย่างตรงไปตรงมา และมีเหตุผลชัดเจนข้อความในลายพระหัตถ์ฉบับหนึ่ง ทรงไว้ชัดเจนดังนี้

“เมื่อเจ้าพระยาศรัทธาธรรมาภิเศกจะจากโลซานน์ หม่อมฉันก็บอกให้เป็นที่เข้าใจอีกว่าทั้งลูกและหม่อมฉันไม่มีความต้องการทั้งยศและลาภเลย การที่นั่นที่ต้องรับเป็นพระเจ้าแผ่นดินก็เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ต่อบ้านเมือง เพราะฉะนั้นจะทำอะไรกันต่อไปขอให้พูดกันดีๆ อย่างบังคับหรือตัดอิสระภาพจนเหลือเกินและสำหรับร่างกายและการศึกษาแล้ว ขอให้ได้เต็มที่ เวลานั้นเป็นเด็ก ก็ขอให้เป็นเด็ก พระเจ้าแผ่นดินที่ร่างกายไม่แข็งแรงและโง่ ก็ไม่เป็นสง่าสำหรับประเทศ”

“จะเห็นชัดได้ว่าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี นั้น ทรงแสดงพระปณิธานชัดเจนเพียงใด ในการที่จะทรงเป็นพระราชชนนีของกษัตริย์ แม้ท่านจะมีที่ปรึกษาอยู่สองพระองค์คือ สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และกรมขุนชัยนาทนเรนทร ทั้งสองพระองค์ก็อยู่ไกล กว่าจะจดหมายติดต่อกันได้ใช้เวลาเป็นเดือน เพราะสมัยนั้นไม่มีโทรศัพท์ มีแต่โทรเลขเป็นอย่างเร็วที่สุด พระปรีชาสามารถในการตัดสินพระทัยตลอดจนวิธีการที่ทรงใช้คำรับสั่งโต้ตอบไปถึงการตัดสินพระทัยและการถวายรายงานกลับกรุงเทพฯ ก็ดี ปรากฏชัดเจนอยู่ในหนังสือเจ้านายเล็กๆ ยุวกษัตริย์ หน้า 148-149 จนถึงสมเด็จพระพันวัสสา ตรีศรมว่า

“ฉันต้องชมเชยสังวาลย์อีกครั้ง ฉลาดเป็นอัจฉริยะ ใจเย็น พูดโต้ตอบงดงามอย่างน่าพิศวงกับเจ้าพระยาศรัทธาธรรมเบศร บุญของฉันมาได้ลูกสะใภ้เช่นนี้ บุญของหลานที่มีแม่ที่เลิศไม่มีใครจะมาถูกได้ว่าเลวทราม ฉันพูดนี้ปลื้มใจด้วย เศร้าใจด้วยน้ำตาไหล”

“สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรง

เลี้ยงลูกด้วยวิธีการที่ยอดเยียม ทรงปล่อยให้เล่นใน
สิ่งที่เด็กอยากจะทำและอยากจะทำ เช่น ทรง
ปล่อยให้เล่นน้ำ เล่นไฟ เล่นกีฬาสารพัดชนิด เล่น
ดนตรี ไปจนถึงประดิษฐ์ของเล่นแม้วิทยุเสียงตาม
สาย ก็ปล่อยให้ทรงทดลองทำกันเอง ทรงสอนให้ทุก
พระองค์ประหยัด แม้การซื้อจักรยานครั้งแรกก็ทรง
ซื้อจักรยานมือสองมาใช้ สำหรับเงินใช้จ่ายเป็นราย
อาทิตย์นั้น ทรงสอนให้มีการแบ่งบางส่วนเอามารวม
กันไว้กองกลางเพื่อกิจกรรม และยังมีการแบ่งเพื่อ
การกุศลด้วย การซื้อของบางอย่างที่เป็นประโยชน์
ส่วนรวมจะออกเงินพระราชทานทั้งหมด ซึ่งทุก
พระองค์จะทรงเรียกว่า "รัฐบาลจ่าย" ถ้าเป็นแผ่น
เสียงเพลงคลาสสิก รัฐบาลจะจ่าย ถ้าเป็นเพลงแจ๊ส
รัฐบาลจ่ายครึ่งหนึ่ง พระโอรสทรงจ่ายครึ่งหนึ่งเป็นต้น

"สำหรับเรื่องที่มีคนกล่าวถึงพระองค์ท่าน
ในทางหมิ่นว่าทรงเป็นสามัญชน หรือเป็นการไม่งามที่
พระมหากษัตริย์จะทรงมีพระมารดาเป็นสามัญชนนั้น
ท่านผู้ฟังอาจจะไปหาอ่านได้รายละเอียดที่ลึกซึ้งมาก
จากหนังสือเล่มเดียวกันของสมเด็จพระเทพฯ กรมหลวง
นราธิวาสฯ ท่านทรงไว้หน้า 152 แล้วเราจะเห็น
พระทัยท่านเป็นที่สุดว่า ทรงได้รับความกดดันจากคำ
กล่าวหา นินทาว่าร้าย คำรังเกียจเหยียดหยามอย่าง
เหลือเกิน ท่านต้องทรงอดทนอย่างที่สุดกว่าเวลาจะ
ผ่านพ้นไปและพิสูจน์ให้คนไทยทั้งชาติได้ซาบซึ้งว่า
ทรงอดทนฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการเพื่อพระเจ้าอยู่หัว
ทั้งสองพระองค์ และเพื่อครอบครัวของท่านมาโดย
ตลอด

"ขอสรุปตัดตอนว่า เมื่อเสด็จกลับมาประทับ
อย่างเป็นทางการในสมัยรัชกาลที่ 9 แล้ว ก็ไม่ได้ทรง
วางแผนที่จะทำกิจกรรมต่างๆ สนับสนุนพระราชโอรส
และพระราชธิดา เมื่อผมทำงานอยู่กับสโมสรไลออนส์
กรุงเทพฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เคยไปกับคณะฯ
นำเงินเข้าไปถวายเพื่อทรงใช้จ่ายในการสร้างโรงเรียน
ของตำรวจตระเวนชายแดน ได้เห็นโถงขนาดใหญ่ที่
มีกระสอบข้าวสารเก็บเรียงไว้สูงติดหลังคา งาน
สังคมสงเคราะห์ของท่านนั้นไม่น้อยไปกว่างานของ
กรมประชาสงเคราะห์ ที่สำคัญคือข้าวสารทุกเม็ด เงิน
ทุกบาท ไปถึงท้องถิ่นทุกคันดราอย่างแท้จริง ไม่ได้ไป
ในนามของการเมืองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

สมัยเมื่อสมเด็จพระศรีฯ เสด็จเยี่ยมราษฎร
ทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ ผมเคยได้ยืนเฝ้ากับหู
เมื่อมีคนพูดว่า "ดูนั่นซิชาวทางที่ว้ออก เห็นไหม
สมเด็จพระราชชนนี เสด็จฯไปทรงเยี่ยมราษฎร แบบ
เดียวกับพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ" ผู้พูดนั้นพูดเลื่อนไหล
ไปได้ ไม่ได้พิจารณาว่าสภาพบ้านเมืองขณะนั้นว่าเป็น
อย่างไร ชาวบ้านที่ยากจน ตำรวจและทหารที่ต้องไป
ล่าบาทกลับในท้องที่ทุรกันดารเหล่านั้น ขาดขวัญ
และกำลังใจในการต่อสู้ที่กำลังเข้ามาบูรณาการประเทศ
แม้ท่านเสด็จฯไปเยี่ยมเขาแทนพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ก็ยังอุตสาหมีคนอีกบางกลุ่มที่พูดว่า
หาความท่าน ว่าท่านทำเทียมพระเจ้าอยู่หัว รู้สึกว่า
ข้อขัดแย้งในใจคนบางกลุ่มเกี่ยวกับสมเด็จพระศรีฯ
นั้น ยังไม่หายเด็ดขาดไปอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าท่านจะ
วางพระองค์ดีเลิศมากหลายต่อหลายทศวรรษแล้ว
ก็ตาม

เนื่องในวันมหิดล (24ก.ย.) ที่ผ่านมามีขึ้นเป็น
ปีครบร้อยปีวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระ
พระศรีฯด้วย คนส่วนมากได้ทราบเรื่องพระราชจริยา
วัตรของสมเด็จพระบรมราชชนกมานานแล้ว เพราะ
ท่านทรงคมกามาจนถึง 70 ปี ก็พูดกันมานานแล้ว แต่
เรื่องของทั้งสองพระองค์เมื่อท่านทรงใช้ชีวิตคู่กันนั้น
ไม่มีใครรู้จักเลย จึงอยากฟังเรื่องเก่าๆ เหล่านั้น ก็
อยากจะเรียกว่า ผมไม่ทราบเรื่องเหล่านั้นเลย ถึงแม้
จะพยายามค้นหาอ่าน ก็ไม่มีใครเคยเขียนไว้ แม้ใน
หนังสือสองเล่มที่สมเด็จพระเทพฯ กรมหลวงนราธิวาสฯ
ทรงไว้วันนั้น ก็ไม่มีเรื่องชีวิตคู่ของท่านเท่าใดนัก
นอกจากลำดับเหตุการณ์เท่านั้น

"ท้ายที่สุดที่จะขอกล่าวรำลึกถึงทั้งสอง
พระองค์คือ เรื่องที่หลายท่านอาจจะไม่ทราบว่า ทั้ง
สองพระองค์ทรงมีแนวความคิดเหมือนกันในเรื่อง
การสังคมสงเคราะห์ กับการช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้
ด้อยโอกาส ให้คนเหล่านั้นได้มีโอกาสที่ดีที่สุดในการ
ศึกษา สมเด็จพระบรมราชชนกนั้นทรงส่งเสริมการ
ศึกษาโดยพระราชทานทุนส่วนพระองค์มากมาย
ทรงก่อตั้งงานสังคมสงเคราะห์ขึ้น จนถึงสภา
สังคมสงเคราะห์สร้างตึกมหิดลขึ้น เถลิงพระเกียรติ
ท่านที่เสียดึกชัยสมรภูมิ สมเด็จพระศรีฯ นั้นท่าน
ทรงแนะนำให้มีครูมาสอนหนังสือเด็กป่วย ที่นอน
รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลศิริราช(ตึกมหิดล
บำเพ็ญ)ซึ่งอาจารย์หมอเฟื่อง สัตย์สงวน รับเด็กไว้
รักษานานเป็นปีๆ โดยไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะขาด
เรียนมาอยู่โรงพยาบาล ดังนั้นเรื่อง Bed Side Teach-
ing ก็เริ่มให้คนพิการเพราะท่านเป็นต้นคิด แล้วไม่ใช่
เพราะท่านดอกหรือ ศิริราชจึงได้ตัดต้นมะขามใหญ่
ทิ้งไปทั้งต้น แล้วสร้างตึกศรีสังวาลย์ขึ้นมาสำหรับคน
พิการทางกายภาพบำบัด และไม่ใช่เพราะท่านดอกหรือ
จึงได้มีมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ได้ให้กำเนิด
โรงเรียนเด็กร่างกายแขนขาพิการเกิดขึ้น เรียกว่า

"โรงเรียนศรีสังวาลย์" เป็นโรงเรียนเอกชนใน
พระนามของท่าน และเป็นโรงเรียนของเด็กร่างกาย
แขนขาพิการแห่งแรกของประเทศไทย โดยที่รัฐบาล
และกระทรวงศึกษาธิการไม่เคยคิดสร้างให้เด็กเหล่านั้น
เลย จนเมื่อปี 2539 ที่ผ่านมามี จึงได้สร้างขึ้นเป็น
แห่งแรกที่จังหวัดขอนแก่น สมเด็จพระศรีน-
ครินทราบรมราชชนนี ท่านทำตัวอย่างให้แล้วตั้ง
ร่วม 30 ปีแต่กระทรวงก็ไม่ทำตาม นานาอดเพียงใด
ที่เด็กร่างกายแขนขาพิการทั่วประเทศ มีโอกาสเรียน
ไม่ถึง 1 เปอร์เซ็นต์ คนพิการต้องรอรัฐบาลช่วย
นานเหลือที่จะกล่าว

"ผมขอถือโอกาสนี้เฝ้ารำลึกในพระมหา-
กรุณาธิคุณของทั้งสองพระองค์ในวันสำคัญวันนี้ ที่
สำคัญยิ่งยวดก็คือพระมหากรุณาที่ทั้งสองพระองค์
ทรงมีต่อศิรัราชของเราอย่างยอดเยียมที่สุด ไม่มี
สถาบันแห่งใดจะเทียบเท่า"

■ ศ.เกียรติคุณ นพ. พูนพิศ อมาตยกุล